

Ny rapport: Må investere for 400–500 milliarder i vann og avløp

Kommunal Rapport 05.06.2025

Kommunene må investere 400–500 milliarder kroner i vann og avløp de neste 20 årene. Det vil doble gebyrene, ifølge ny rapport.

Et aldrende ledningsnett, økte renskrav og økt oppmerksomhet rundt forsyningssikkerhet er de viktigste årsakene til at investeringsbehovet i vann- og avløpssektoren øker. Det framgår av en ny rapport, som Norsk Vann legger fram på en pressekonferanse i dag, torsdag. Direktør Ragnhild Aalstad i Norsk Vann legger i dag fram nye, oppdaterte beregninger for investeringsbehovet i vann- og avløpssektoren.

Investeringsbehovet er stort og vil fortsette å øke. Spørsmålet er hvordan vi kan få til dette, både i form av penger og kompetanse, sier direktør Ragnhild Aalstad i Norsk Vann til Kommunal Rapport.

Det kan handle både om organisering, samarbeid og å styrke sektoren, slik at vi kan løse utfordringene på en kostnadseffektiv og bærekraftig måte. Dette er spørsmål både bransjen og politikerne må gå inn i, fortsetter hun.

Beregningene Norsk Vann legger fram torsdag er utført av Norconsult, Sintef, Menon og Berngaard og gjelder for perioden 2025–2045. Samlet viser de et investeringsbehov i vann- og avløpssektoren på et sted mellom 411 og 535 milliarder kroner.

Som forventet vil EUs nye avløpsdirektiv kreve økte investeringer i avløpsrensing. Men det er fornying av ledningsnett som utgjør den største andelen. I tillegg må det investeres betydelig i reserveløsninger for vannforsyningen, poengterer Aalstad. Hun understreker at det er stor usikkerhet om behovene 20 år fram i tid.

Det er mange drivere som påvirker investeringsbehovet – eksempelvis klimaendringer, befolkningsvekst og sikkerhetspolitikk – som vi ikke fullt ut kan overskue i dag. Samtidig varierer investeringsbehovet mye mellom regionene, og også mellom kommuner i samme region.

Vil doble gebyrene

I 2021 la Norsk Vann fram en rapport der investeringsbehovet i vann- og avløpssektoren ble anslått til 332 milliarder kroner fram til 2040.

Den nye rapporten går fem år lenger fram i tid og plusser på om lag 100 milliarder. Regningen går til husholdningene gjennom vann- og avløpsgebyrene. Ifølge rapporten vil investeringene doble det gjennomsnittlige årsgebyret, som i fjor var på vel 11.400 kroner, ifølge de foreløpige Kostra-tallene fra Statistisk sentralbyrå.

Gebyrene ventes å øke aller mest i Østfold, Møre og Romsdal og Nordland. Gebyrøkninger som følge av økte driftsutgifter er ikke medregnet i disse tallene, og kommer i tillegg.

Mye gamle rør

Også i rapporten understrekes det at investeringsbehovet de neste 20 år påvirkes av mange forhold, som teknologisk utvikling og nye myndighetskrav. Hvor raskt og hvordan EUs avløpsdirektiv innføres i norsk lov, er ett av usikkerhetsmomentene.

Ved hjelp av statistiske analyser av usikkerheten har de beregnet et forventet investeringsbehov på 416 milliarder kroner. Vel halvparten av dette er knyttet til fornying av ledningsnett. Dette forklares med at en stor del av dagens vann- og avløpsledninger ble lagt i bakken på 50-, 60- og 70-tallet.

Disse vil i løpet av de neste 20 årene nå en teknisk tilstand som gjør det nødvendig å skifte dem ut. Fornyingsstakten må derfor økes fram mot 2045.

Både i drikkevannsproduksjon og avløpsanlegg er investeringsbehovet beregnet til nærmere 90 milliarder kroner. I tillegg er det behov for investeringer for 3 milliarder kroner i biogass og slambehandling, ifølge rapporten.

Mange må rense bedre

Mange kommuner henger etter med avløpsrensingen. Å oppfylle dagens forskriftsfestede krav vil alene kreve investeringer for 15 milliarder kroner.

I tillegg må det investeres 32 milliarder kroner i sekundærensing (fjerning av organisk stoff) og 33 milliarder kroner i mer avansert rensing, inkludert nitrogenrensing, ifølge rapporten. Investeringene i avløpsrensing ventes særlig å øke i små og mellomstore kommuner, som i dag har enkle, mekaniske renseanlegg (såkalt primærrensing).

Beregningene i rapporten legger til grunn at EUs nye avløpsdirektiv blir innført i sin helhet i Norge. Det er ikke avklart, men betyr i så fall at sekundærrensing blir obligatorisk også for små tettbebyggelser med utslipp tilsvarende 1.000 innbyggere (1.000 pe).

Norsk Vann har identifisert nærmere 700 avløpsanlegg, som må oppgraderes eller saneres, for å oppfylle et slikt krav. I tillegg vil om lag 50 anlegg - også utenfor Oslofjordens nedbørsfelt - få krav om nitrogenrensing. Rundt 20 store renseanlegg vil også få krav om å fjerne mikroforurensninger, hvis direktivet innføres fullt ut.

Størst behov i Vestland

Drikkevannsproduksjonen i Norge anses som trygg og god. Men å beholde den høye kvaliteten krever jevnlige reinvesteringer.

I tillegg er forsyningssikkerhet og beredskap blitt viktige temaer, blant annet som følge av den geopolitiske situasjonen. Investeringene i reservevannforsyning anslås å nå 40 milliarder kroner de neste 20 årene.

Det samlede investeringsbehovet i vann og avløpssektoren er aller størst i Vestland og lavest i Finnmark.

Hva som driver opp investeringene varierer også i stor grad mellom fylkene.

Behovet for å fornye ledningsnett er aller størst i Innlandet, Vestland, Trøndelag og Østfold. Ny reservevannsforsyning koster Oslo dyrt. Men også Vestland står overfor store investeringer i drikkevannsproduksjon.

Sammen med Østfold står Vestland også overfor de største investeringene i avløpsrensing. Mens krav om nitrogenrensing drar opp kostnadene i kommunene ved Oslofjorden, vil de nye kravene til sekundærrensing slå særlig ut på Vestlandet og i Nord-Norge.

Ønsker statlige gulrøtter

Direktøren i Norsk Vann forventer ikke at staten vil åpne noen stor pengesekk for å finansiere de store investeringsbehovene i vann og avløp. Hun viser til at regjeringen gjentatte ganger har understreket at vann- og avløpstjenester er et kommunalt ansvar og finansieres av innbyggerne til selvkost.

Aalstad sier Norsk Vann støtter prinsippet om selvkostfinansiering. Hun er opptatt av å få fram hva som er formålet med investeringene: – Å sikre rent vann og effektiv avløpshåndtering med en leveringssikkerhet i verdensklasse.

Samtidig påpeker hun at gebyrøkningene vil slå ulikt ut, og at kommunene har ulike forutsetninger for å håndtere investeringene.

– Totalberedskapsmeldingen viser også at vannforsyning er en kritisk infrastruktur, som vil være avgjørende også i et krise- og krig-perspektiv. Det bør derfor vurderes om staten kan bidra med insentivordninger for å øke robustheten i denne sektoren, selv om den er kommunalt organisert, sier Aalstad.

Etterlyser handlingsplan

Hun mener interkommunalt samarbeid kan bidra til billigere og bedre vann- og avløpstjenester i mange tilfeller, men at det kan være vanskelig for den enkelte kommune å se potensialet.

Hun kunne derfor ønske seg statlig støtteordninger for kommuner som vil utrede eller inngå slike samarbeid.

Aalstad viser også til at Norsk Vann har etterlyst en nasjonal handlingsplan for vann og avløp, for å prioritere og koordinere investeringene i sektoren.

– Uten en tydelig prioritering og koordinering blir det alles kamp om de samme rådgiverne og leverandørene. Det fører til markedspress og ytterligere prisøkninger.

Norsk vann sin rapport «Investeringsbehovet i kommunal vann- og avløpssektor fortsetter å øke» finner du [her](#).